حج جون فضيلتون

هفتيوار سنتن ڀري اجتماع ۾ ٿيڻ وارو سُنّتن ڀريو بيان

(اسلامي ڀينرن جي لاءِ)

24-Aug-2017

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ

اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ ؕ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ؕ

حج جون فضيلتون

اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُوْلَ الله   وَعَلٰى اٰلِكَ وَاَصْحٰبِكَ يَا حَبِيْبَ الله

اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نَبِيَّ الله   وَعَلٰى اٰلِكَ وَاَصْحٰبِكَ يَا نُوْرَ الله

دُرود شريف جي فضيلت

رحمت عالم صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ **جن جو فرمانِ دلنشين آهي: جنهن مون تي هڪ ڀيرو درود پاڪ پڙهيو الله** عَزَّوَجَلَّ **ان تي ڏهه رحمتون نازل فرمائيندو آهي ۽ جنهن مون تي ڏهه ڀيرا درود پاڪ پڙهيو الله** عَزَّوَجَلَّ **ان تي سؤ رحمتون نازل فرمائيندو آهي ۽ جنهن مون تي سؤ ڀيرا درود پاڪ پڙهيو الله** عَزَّوَجَلَّ **انهيءَ جي ٻنهي اکين جي وچ ۾ لکي ڇڏيندو آهي ته هي نفاق ۽ جهنم جي باهه کان آزاد آهي ۽ انهيءَ کي قيامت جي ڏينهن شهيدن سان گڏ رکندو.**

(مُعْجَم اَوسَط ج۵ ص۲۵۲ حديث۷۲۳۵)

میری زباں تر رہے ذِکر و دُرُود سے

بے جا ہنسوں کبھی نہ کروں گفتگو فضُول

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب!   صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! ثواب حاصل ڪرڻ خاطر بيان ٻڌڻ کان پهريان سٺيون سٺيون نِيّتون ڪري وٺون ٿيون. فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ: **"نِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِّنْ عَمَلِهٖ" يعني مسلمان جي نِيّت ان جي عمل کان بهتر آهي.** (المعجم الكبير،سهل بن الساعدي...الخ ج 6، ص 185، الحديث: 5942)

www.dawateislami.net

ٻہ مدني گُل:(1) بغير سني نيّت جي ڪنهن بہ نيڪ عمل جو ثواب ناهي ملندو.
(2) جيتريون سنيون نِيّتون وڌيڪ، اوترو ثواب بہ وڌيڪ.

بيان ٻڌڻ جون نِيّتون

۞ نگاهون جهڪائي پوري توجهہ سان بيان ٻڌندَس ۞ ٽيڪ لڳائي ويهڻ بدران علمِ دين جي تعظيم خاطر جيترو ٿي سگهيو ٻَئي گوڏا وڇائي ويهندَس ۞ ضرورت پوڻ تي ٻين جي لاءِ سِرڪي جاءِ ڪشاده ڪندَس ۞ ڌِڪو وغيره لڳو تہ صبر ڪندَس، گهوري ڏسڻ چڙٻ ڏيڻ ۽ اُلجهڻ کان بچندَس ۞ صَلُّوا عَلَي الحَبِيب! اُذكُرُوالله , تُوبُوا اِلَي الله! وغيره ٻڌي ثواب ڪمائڻ ۽ صدا لڳائڻ وارن جي دِل جوئي جي لاءِ بلند آواز سان جواب ڏيندَس ۞ اجتماع ڪان پوءِ پاڻ اڳتي وڌي سلام، مصافحو ۽ انفرادي ڪوشش ڪندَس. جيڪو ڪجهہ ٻڌندَس ان کي ٻڌي ڪري سمجهي ڪري ان تي عمل ڪرڻ ڪان پوءِ ٻين تائين پهچائي ڪري نيڪي جي دعوت عام ڪرڻ جي سعادت حاصل ڪندَس. دورانِ بيان موبائل جي غير ضروري استعمال کان بچندَس، نہ ريڪارڊ ڪندَس نہ ئي ٻئي ڪنهن قسم جي آواز (جو تہ ان جي اجازت ناهي)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

20 پيرا پيادل حج جو سفر

راڪبِ دوشِ مصطفي (يعني سرڪار مدينہ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جي مُبارڪ ڪلهن تي سُواري ڪرڻ وارا) سَيدُالْاَسْخِيَاء (يعني سخين جا سردار)، **سيدنا امام حسن مُجتبيٰ** رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ **جن هڪ ڀيري فرمايو:** ”مان پنهنجي رب عَزَّوَجَلَّ ڪان حيا ڪيان ٿو تہ ان سان ان حال ۾ملاقات ڪيان جو مان ان جي پاڪ گهر (يعني ڪعبي شريف) تائين ڪڏهن پيادل (On foot) هلي نہ آيس. ان کان پوءِ پاڻ رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ 20 پيرا

www.dawateislami.net

مدينہ منوره کان مکہ مکرمہ حج جي لاءِ پيادل آيا.
(مستطرف،الباب الاول،الفصل الخامس في الحج وفضله ،٢٤/١)

امام حسن مجتبيٰ رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْہُ کي ڏنو ويو تہ هک پيري پاڻ رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْہُ کعبي شريف جو طواف کرڻ کان پوءِ مقام ابراهيم تي ٻہ رکعتون نماز واجبُ الطّواف ادا کيون ۽ پوءِ پنهنجو ڳل مبارک مقامِ ابراهيم تي رکي تمام گهڻو روئندي هيئن مناجات (دعا) کئي: اي منهنجا ربِّ قدير عَزَّوَجَلَّ تنهنجو حقير ٻانهو تنهنجي دروازي تي حاضر آهي، تنهنجو فقير تنهنجي دروازي تي حاضر آهي تنهنجو مسکين ٻانهو تنهنجي دروازي تي حاضر آهي ۽ انهن ئي لفظن کي هر هر ورجائيندا رهيا ۽ روئيندا رهيا. ان کان پوءِ مسجد الحرام کان ٻاهر تشريف فرما ٿيا تہ کن مسکينن وٽان لنگهيا جيکي صدقي جي مانين جا ٽکرا کائي رهيا هئا، پاڻ رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْہُ انهن کي سلام کيو.

سلام جي جواب کان پوءِ انهن کائڻ جي دعوت ڏني ۽ پاڻ رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْہُ بنا حجاب جي انهن جي دستر خوان تي ويهي رهيا ۽ فرمايائون: جيکڏهن اهي مانين جا ٽکرا (Pieces) صدقي جا نہ هجن ها تہ مان اوهان سان گڏ کائڻ ۾ ضرور شريک ٿيان ها، پوءِ فرمايائون توهان سڀ منهنجي گهر هلو، سڀني مسکنين کي پنهنجي قيام گاهہ تي وٺي آيا ۽ پاڻ انهن کي کاڌو کارايو، کپڙا پارايا ۽ خادمن کي حکم ڏنائون تہ انهن کي درهم بہ پيش کيا وڃن. (مستطرف،الباب الاول،الفصل الخامس في الحج وفضله،٢٣/١)

حَسَنِ مُجتبیٰ سَیِّدُ الاَسْخِیا
راکبِ دوشِ عزّت پہ لاکھوں سلام

مختصر وضاحت: تمام سخين جي سردار حضرت سَيِدُنا امام حسن مجتبٰيرَضِیَ الله

تَعَالٰی عَنْہ جي ذاتِ مبارڪ تي لڪين سلام هجن جن حضور نبي ڪريم صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ جي مبارڪ ڪلهن تي سواري ڪئي.

صَلُّوا عَلَی الْحَبِیب! صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! اوهان ڏٺو ته حضرت سَيِدُنا امام حسن مُجتبيٰ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہ حج جي لاءِ 20 ڀيرا پيادل سفر ڪيو ۽ مڪ مڪرمہ ۾ عاجزي ۽ انڪساري جا پيڪر بڻجي بارگاھ الٰهي ۾ زاروقطار روئندي دعائون به گهريون، معلوم ٿيو جڏهن ڪنهن کي حرمينِ طيبين جي سفر جي سعادت نصيب ٿئي ته مُناسِب به هي آهي ته انتهائي عاجزي ۽انڪساري ۽ احترام سان حاضري جي سعادت ماڻي. حرمينِ طيبين جي سعادَت ڀري سفر جي تَمنّا هر عاشق جي دل ۾ هوندي آهي ۽ هئڻ به گهرجي بعض خُوش نصيبن جون مُرادون پوريون ٿينديون آهن ۽ هو بَيتُ الله شريف جي زِيارت ۽ مَناسڪ حَج جي اَدائيگي جي پُرڪيف بهارن مان مُستَفِيض ٿيندا آهن ۽ ڪي عاشقانِ رسول هر وقت حرمين شريفين جي حاضري جي لاءِ بي چين رهندا آهن، انهن جي دِلي تمنّا هوندي آهي ته بس ڪهڙي نموني ان مقدّس سفر جي سعادت نصيب ٿي وڃي.

اسان کي به گهرجي ته اسان پنهنجي دل ۾ عشقِ مُصطَفٰي جي شمع روشن رکون، حج ۽ زيارتِ مدينہ منوره جي شوق (Desire) کي دل ۾ آباد رکون ۽ سرڪارِ مڪ مڪرمہ ،سردارِ مدينہ منوَّره صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ جي نظرِ ڪرم جي اُميد لڳايون ته اِنْ شَآءَاللّٰہ عَزَّوَجَلَّ ڪڏهن نہ ڪڏهن اسان گناهگارن تي به نظرِ عنايت ٿيندي ۽ هڪ ڏينهن اسان به حرمين شريفين ڏانهن روانا ٿينداسين.

بڑا حج پہ آنے کو جی چاہتا ہے ... بُلا وا اب آئیگا کب یاالٰہی
میں مکّے میں آؤں مدینے میں آؤں ... بنا کوئی ایسا سبب یاالٰہی

صَلُّوا عَلَی الۡحَبِیب! ... صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

ياد رکو! ڪعبہ مُعظّمہ ۽ گنبدِ خضرا جي زِيارت جي لاءِ وڃڻ، حَج هجي يا عُمرو، الغرض ڪنهن بہ سني نِيت سان سُوءِ حَرَم قدم وڌائڻ يقيناً الله عَزَّوَجَلَّ جي نهايت وڏي نعمت ۽ وڏي نصيب جي ڳالھ آهي، هي اهڙو مبارڪ سفر آهي جو جنهن ۾ الله عَزَّوَجَلَّ جي خاص رحمتن جو نزول ٿيندو آهي، قدم قدم تي نيڪين جي سعادت ملندي آهي. جڏهن هي خوش نصيب مسافر پنهنجي منزلِ مقصود تي پهچندو آهي تہ جڻ ان جي مُقدّر جو ستارو پنهنجي عُروج (بلندي) تي هوندو آهي. **ڪاش!** انهن مبارڪ گهڙين ۾ انهن مقدّس جڳهن تي ئي ساهہ نڪري وڃي ۽ اتي ئي مدفن نصيب ٿي وڃي ان کان وڌيڪ هڪ عاشق جي لاءِ ٻيو ڪهڙو اِنعام ٿي سگهي ٿو ۽ جيڪڏهن واپس اچڻو ئي پوي تہ زهي نصيب ٻيهر وڃڻ جو تصور ڪري تہ هي بہ عاشقانِ رسول جي ذوق جي تسڪين جو سبب ٿيندو آهي. مطلب تہ! هن مبارڪ سفر (Journey) جا گهڻا فائدا آهن. اچو! هن باري ۾ 3 فرمانِ مصطفيٰ صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ ٻڌون ٿا.

1. ارشاد فرمايائون: هي گهر (يعني بيتُ الله) اسلام جي ٿنڀن مان هڪ ٿنڀو آهي، تہ جنهن بيتُ الله جو حج ڪيو يا عُمرو ڪيو تہ هو الله عَزَّوَجَلَّ جي ذِمّہ ڪرم تي آهي، تنهنڪري جيڪڏهن هو مري ويو تہ الله تعاليٰ ان کي جنّت ۾ داخل فرمائيندو ۽ جيڪڏهن هو (سلامتي سان) پنهنجي گهر ڏانهن موٽي آيو تہ اجر ۽ غنيمت سان موٽندو. (معجم اوسط،من اسمه مقدام، ۳۵۲/۶ ،حديث: ۹۰۳۳)

www.dawateislami.net

2. ارشاد فرمايائون: جيڪو حاجي، غازي يا عُمرو ڪرڻ وارو تي نڪتو پوءِ واٽ ۾ ئي فوت ٿي ويو، ته الله تعاليٰ ان جي لاءِ بہ قيامت تائين غازي، حاجي ۽ عُمرو ڪرڻ واري جو ثواب لکندو آهي. (شعب الايمان ،باب في المناسک ،فضل الحج والعمرة، ۴۷۴/۳، حديث : ۴۱۰۰)

3. ارشاد فرمايائون: جيڪو هن راهه ۾ حج يا عمري جي لاءِ نڪتو ۽ مري ويو ان جي پيشي نہ ٿيندي، نہ ئي حساب ٿيندو ۽ ان کي چيو ويندو تہ "**جنّت ۾ داخل ٿي وڃ**". (معجم اوسط، من اسمه محمد،باب الميم، ۱۱۱/۴، حديث: ۵۳۸۸)

طیبہ میں مر کے ٹھنڈے چلے جاؤ آنکھیں بند　　سیدھی سڑک یہ شہرِ شفاعت نگر کی ہے

زِندہ رہیں تو حاضریِ بارگہ نصیب　　مر جائیں تو حیاتِ اَبد عیش گھر کی ہے

صَلُّوا عَلَی الْحَبِیب!　　صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

حج جون فضيلتون

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! حج ارڪان اِسلام مان هڪ بُنيادي رُڪن ۽ اَهم عِبادت آهي، الله عَزَّوَجَلَّ صاحبِ استطاعت (حيثيت وارن) ماڻهن تي ان کي فرض ڪيو آهي، جيڪو فرض ٿيڻ باوجود ان جي ادائيگي ۾ ڪوتاهي (Negligence) ڪري سخت گنهگار ۽ جهنّم جو حقدار آهي، اللهعَزَّ وَجَلَّ سيپارو 4 سُوره اٰلِ عمران آيت نمبر 97 ۾ ارشاد فرمائي ٿو:

وَ لِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ اِلَيْهِ سَبِيْلًا ؕ وَ مَنْ كَفَرَ فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعٰلَمِيْنَ ﴿۹۷﴾ (پ۴،اٰلِ عمران:۹۷)

ترجَموڪنز الايمان : ۽ الله جي لاءِ اُنهن ماڻهن تي اُن گهر جو حج ڪرڻ آهي جيڪو اُنهيءَ تائين وڃي سگهي، ۽ جنهن انڪار ڪيو پوءِ الله ساري جهان کان بي پرواهه آهي .

اَلْحَمْدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ هر سال لکين مُسلمان هن فَرِيضي جي ادائيگيءَ جي لاءِ هڪ جهڙو لباس پائي حَرَم جي زمين تي گڏ ٿيندا آهن، اها گهڙي حاجين جي لاءِ ڪنهن عظيم نعمت ڪان گهٽ ناهي هوندي، ڇوته بارگاهِ الٰهي مان انهن خُوش نصيبن تي خُصُوصي ڪرم نوازيون ٿينديون آهن ۽ انهن کي حج جي بدلي ۾ اهڙن عظيمُ الشّان انعامن سان نوازيو ويندو آهي جو جنهن جي باري ۾ ٻڌڻ کان پوءِ مُسلمانن جي دلين ۾ به ان مُقَدّس مقام جي زِيارت جو اَرمان وڌيڪ بيدار ٿيڻ لڳندو آهي. اچو! هاڻي حج جي فضيلتن ۽ حاجين کي ملڻ وارن اِنعامن جي باري ۾ 4 فَرامينِ مُصطَفٰي صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ٻڌون ٿا، ته جيئن اسان جي اندر به حج جي سَعَادت ماڻڻ جو جذبو وڌيڪ اُجاگر ٿئي:

1. ارشاد فرمايائون: حاجي پنهنجي گهروارن مان چار سؤ جي شفاعت ڪندو ۽ گناهن کان ائين نڪري ويندو جيئن ان ڏينهن جڏهن ماءُ جي پيٽ مان پيدا ٿيو. (ڪنزالعمال، كتاب الحج والعمرة، الفصل الاول في فضائل الحج، الجزء۵، ۷/۳، حديث:۱۱۸۳۷)
2. ارشاد فرمايائون: حج ڪندا رهو، ڇوته حج گُناهن کي اهڙي طرح ڌوئي ڇڏيندو آهي، جيئن پاڻي مير کي ڌوئيندو آهي. (معجم اوسط ، من اسمه القاسم، ۴۱۶/۳،رقم:۴۹۹۷)
3. ارشاد فرمايائون: جڏهن توهان ڪنهن حاجي کان مُلاقات ڪيو ته ان کي سلام ۽ مُصَافحو ڪيو ۽ ان کي چئو ته اهو پنهنجي گهر ۾ داخل ٿيڻ کان پهريان توهان جي لاءِ مَغفِرت جي دعا ڪري، ڇوته ان جي مَغفِرت ٿي چڪي آهي. (مشكاة المصابيح،كتاب المناسک،الفصل الثالث،۴۷۲/۱، حديث:۲۵۳۸)
4. ارشاد فرمايائون: جيڪو حج جي اِرادي سان نڪتو، پوءِ مري ويو ته الله عَزَّوَجَلَّ قِيامَت تائين ان جي لاءِ حج ڪرڻ واري جو ثواب لکي ڇڏيندو ۽ جيڪو عُمري جي اِرادي سان نڪتو، پوءِ مري ويو ته ان جي لاءِ قِيامَت تائين عُمرو ڪرڻ واري جو ثواب لکيو ويندو. (مسند ابي يعليٰ ، مسند ابي هريرة ، ۴۴۱/۵، حديث: ۶۳۲۷)

www.dawateislami.net

حضورِ کعبہ حاضر ہیں حرم کی خاک پر سر ہے
بڑی سرکار میں پہنچے مقدَّر یاوری پر ہے
نہ ہم آنے کے لائق تھے نہ قابل مُنہ دکھانے کے
مگر ان کا کرم ذرہ نواز و بندہ پَروَر ہے
خبر کیا ہے بھکاری کیا کیا نعمتیں پائیں
یہ اُونچا گھر ہے اس کی بھیک اندازہ سے باہر ہے

صَلُّوا عَلَی الْحَبِیب! صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! ٻڌو اوهان تہ! الله تعاليٰ حاجين تي کھڙيون کھڙيون ڪرم نوازيون ڪندو آهي جو انهن جي سمورن گناهن کي معاف ڪندو آهي، انهن کي مغفرت جو پروانو عطا فرمائيندو آهي ۽ حاجي جي دعا جي برڪت سان ماڻھن جي بخشش ۽ مغفرت جي قوي اُميد هوندي آهي ۽ جيڪو حج جي اِرادي سان نڪتو ۽ واٽ ۾ مري وڃي تہ ان جي لاءِ قيامت تائين حج جو ثواب بہ لکيو ويندو آهي. ياد رکو! مَکہ مُکَرَّمہ ۽ مدينہ مُنوَّره جي حاضري اهڙو اَنمول موقعو آهي جو هي نصيب وارن کي ئي ملندو آهي، ڪيترا ئي مالدار ماڻھو ڏينهن رات لندن ۽ پيرس جا خواب ڏسندا آهن ۽ ڪجھ تہ انهن ملڪن جي سيرو سياحت سان لُطف اندوز بہ ٿيندا آهن پر استطاعت (Ability) جي باوجود حج جھڙي اَهم فريضي ۽ روضہ رسول جي حاضري جي سعادت کان محروم رهن ٿا پر ڪيئي مکي ۽ مديني جاعاشق انتهائي غريب هئڻ جي باوجود سچي تڙپ ۽ اخلاص واستقامت سان دعائون ڪن ٿا تہ الله عَزَّوَجَلَّ انهن جون دعائون قبول فرمائي انهن کي حج ۽ زيارتِ مدينہ جي حاضري جو شرف عطا فرمائي ٿو.

www.dawateislami.net

دعا جو نکلی تھی دل سے آخر پلٹ کے مقبول ہو کے آئی
وہ جذبہ جس میں تڑپ تھی سچی وہ جذبہ آخر کو کام آیا

جنهن خوش نصيب کي اها سعادت نصيب ٿئي هو پنهنجي خُوش بَختي تي الله عَزَّوَجَلَّ **جو شڪر ادا ڪري ۽ ان سفر جي دوران الله** عَزَّوَجَلَّ **جي رحمت تي نظر رکندي پنهنجي گُناهن کي ياد ڪري ۽ ان مُبارڪ سفر کي دُنيا جي ٻين سفرن وانگر رڳو سير ۽ تفريح** (Entertainment) **سمجهي ان جي مُبارڪ گهڙين کي فُضوليات ۾ برباد نہ ڪري ۽ حُدودِ حرم ۾ پهچي هر وقت عبادت وتلاوت ۽ نيڪ عملن جي ڪثرت ۾ پنهنجو وقت گذاري ڇوتہ مڪ مڪرمہ ۾ هڪ نيڪي جو ثواب هڪ لک نيڪين جي برابر ملندو آهي، جيئن**

حضرت سيدُنا حسن بصري رَحۡمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيۡه **کان منقول آهي تہ "مڪ مڪرمہ ۾ هڪ ڏينهن جو روزو هڪ لک روزن جي برابر آهي. هڪ درهم صدقو ڪرڻ هڪ لک درهم جي برابر آهي. اهڙي طرح هر نيڪي هڪ لک نيڪين جي برابر آهي."** (احياء العلوم ،۷۳۴/۱،ملخصاً)

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! ٻڌو اوهان تہ مڪ مڪرمہ جي هڪ نيڪي هڪ لک نيڪين جي برابر آهي يقيناً اها ڳالهہ خوشي لائق آهي پر اهو بہ ذهن نشين رکو تہ اتي جو هڪ گناهہ بہ هڪ لک گناهن جي برابر آهي، تنهنڪري جنهن خوش نصيب کي مقاماتِ مقدسہ جي حاضري جي سعادت نصيب ٿئي تہ ان کي احتياط، احتياط ۽ سخت احتياط جي ضرورت آهي تہ جاڻ اڻڄاڻ ۾ ڪو گناهہ سرزد نہ ٿئي. افسوس صد افسوس! بعض نادان هنن مُقدس مقامات (Places) **جي آداب کي هڪ پاسي رکندي بِلا تڪلُّف گناهن جو**

www.dawateislami.net

اِرتڪاب ڪندي نظر ايندا آهن ۽ بدنِگاهي، ڪوڙ، غيبت، چغلي، وعده خِلافي، بِلا وجهِ شَرعي مسلمان جي دِل آزاري وغيره گناهن کان پاسو نٿا ڪن، هاءِ! حَرَمِ پاڪ ۾ جيڪڏهن صِرف هڪ ڀيرو ڪوڙ ڳالهايو، بغير اجازتِ شَرعي ڪنهن هڪ فرد جي دِل آزاري ڪئي، هڪ ڀيرو غيبت يا چُغلي جو اِرتڪاب ڪيو ته ڪنهن ٻي هنڌ تي ڄڻ هڪ هڪ لک ڀيرا هي گناهه صادِر ٿيا. اَلْاَمَان وَالْحَفِيظ. خدارا! هوش ۾ اچو ۽ حج دوران خوب نيڪيون ڪري پنهنجي حج جي قبوليت جي لاءِ دعائون گهرو ۽ فضول ڪمن کان بچڻ جي ڀرپور مَشق ۽ ڪوشش ڪريو. بعض افراد جنهن کي هروقت موبائل فون استعمال (Use) ڪرڻ جو مرض چنبڙيل هوندو آهي، اهي اتي به ان جي استعمال کان پاسو نٿا ڪن ۽ سوشل ميڊيا (Social Media) جي ذريعي پنهنجي چاهڻ وارن کي پل پل جي احوال کان باخبر رکن ٿا.

حج و عمرو ۽ سيلفي

شيخِ طريقت، اَمِيرِاَهلسنّت، باني دعوتِ اسلامي حضرت علّامہ مَولانا ابو بلال محمد الياس عطّار قادِري رَضَوِي ضِيائي دَامَتۡ بَرَكَاتُهُمُ الۡعَالِيَه پنهنجي رسالي “سيلفي جا 30 عبرت ناڪ واقعا” صفحي 17 تي فرمائن ٿا: حج ۽ عمري جي سفر دوران به سيلفي (Selfie) جا شوقين پنهنجو شوق پورو ڪندي نظر ايندا آهن، انهن کي جتي ڪو منظر وڻندو آهي هڪدم سيلفي ناهيندا ۽ سوشل ميڊيا (Social Media) جي ذريعي ان جي تشهير ڪندا آهن. حجرِ اَسوَد کي چمي ڏيڻ مهل، سَعي ۽ طواف جي دوران به سيلفي ٺاٿي ويندي آهي، جنهن سان طواف ۽ سعي ڪرڻ وارن جي رَواني ۾ فرق ايندو آهي، ماڻهو هڪ ٻي تي ڪرندا آهن يا وري ٽڪرائجي ويندا آهن جنهن سان انهن کي پريشاني ٿيندي آهي، خود

www.dawateislami.net

سيلفي بڻائڻ وارن جو ذوقِ عبادت متاثّر ٿيندو آهي، سنهري ڄارين وٽ مُوَاجَهہ شريف جي سامهون حاضري جي وقت بہ سيلفي بڻائڻ وارا نظر ايندا آهن، هن مقصد جي لاءِ ڪي بنا خوف جي پنهنجي پُٺي مُوَاجَهہ شريف ڏانهن ڪندا آهن، اي ڪاش! اسان جو هي ذهن بڻجي وڃي تہ سفرِ حَرَمَينِ طيبَين سيلفي بڻائڻ جي لاءِ نہ ،ثواب ڪمائڻ جي لاءِ هوندو آهي .

حرم کی زمیں اور قدم رکھ کے چلنا

ارے سر کا موقع ہے او جانے والے

صَلُّوا عَلَی الْحَبِیب! صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

پيارين پيارين اسلامي ڀينرون! جن خُوش نصيبن کي حج ۽عمري جي سعادت حاصل ٿئي،اُنهن کي گهرجي تہ مقدس مقامات تي حاضري جي آداب جو لحاظ رکن، فضول گفتگو ۽بغير ضرورت موبائل فون جي استعمال کان بچندي هر وقت ذِڪرُالله، تلاوتِ قرآنِ ڪريم، دُرود وسلام،تسبيح ۽ تهليل جو وِرد جاري رکن،ان سان گڏوگڏ بزرگانِ دِين جي حج تي وڃڻ جا واقعا،سفر دوران۽ مُقدَّس هنڌن تي حاضري مهل انهن جي معمولات کي پيشِ نظر رکون، اِنْ شَآءَاللہ عَزَّوَجَلَّ ان جي برڪت سان حج جو ذوق ۽ شوق وڌي ويندو، اچو! سفرِ حج بابت بُزرگانِ دين جا واقعا ٻڌون ٿا، جيئن

بهترين هم سفر

هڪ شخص حضرت سيّدنا حاتِم اَصَمّ رَحۡمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَیه کي عرض ڪيو تہ مون کي حج جو سفر ڪرڻو آهي. ڪو اهڙو همسفر ٻڌايو جنهن جي سنگ جي صحبت جو فيض حاصل ڪندي الله عَزَّوَجَلَّ جي بارگاهہ ۾حاضر ٿي سگهان. فرمايائون اي

www.dawateislami.net

ياءُ!جيڪڏهن توهان هم نشين چاهيو ٿا ته قرآن پاڪ جي تلاوت جي هم نشيني (يعني صحبت) اختيار ڪريو ۽ جيڪڏهن ساٿي چاهيو ٿا ته فرشتن کي پنهنجو ساٿي بڻايو ۽ جيڪڏهن دوست درڪار هجي ته **الله** عَزَّوَجَلَّ پنهنجي دوستن جي دلين جو مالڪ آهي ۽ جيڪڏهن توشو (سفر جو سامان خرچ وغيره) چاهيو ٿا ته **الله** تعاليٰ تي يقين سڀني کان بهترين توشو آهي ۽ ڪعبة **الله** کي پنهنجي سامهون تصور ڪري خوشيءَ سان ان جو طواف ڪريو. (آنسوؤں کا دریا، ص ۱۷۰)

شيخ شبلي رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَیہ جو حج

حضرت سيّدنا شيخ شبلي رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَیہ جڏهن حج جي لاءِ عرفات شريف پهتا ته بلڪل چُپ رهيا سج لهڻ تائين واتان ڪو به لفظ نه ڪڍيو، سعي دوران مِيلينِ اَخضَرَين کان اڳتي وڌيا ته اکين مان ڳوڙها وهڻ لڳا، روئندي هي شعر پڙهيا: مان ان حال ۾ هلي رهيو آهيان جو پنهنجي دل تي تنهنجي محبت جي مهر لڳائي آهي ته جيئن ان دل تي توکان سواءِ ڪنهن جو به گذر نه ٿئي. اي ڪاش! مون ۾ ايتري طاقت هجي ها جو مان پنهنجون اکيون بند رکان ها ۽ ان وقت تائين ڪنهن کي به نه ڏسان ها جيستائين توکي نه ڏسان ها، جڏهن اکين مان ڳوڙها وهي ڳلن تان وهڻ شروع ٿيندا آهن ته ظاهر ٿي ويندو آهي ته ڪو واقعي روئي رهيو آهي ۽ ڪنهن جو روئڻ ڏيکاءُ آهي. (رَوضُ الرِّياحين،الحکاية التاسعة والخمسون، ص ۱۰۰ ملتقطاً)

مان ڇو نه روئان؟

منقول آهي ته حضرت سيدنا ابو جعفر محمد بن علي بن حسين علي بن ابي طالب رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَیہ حج جي لاءِ (پنهنجي گهران) نڪتا، جڏهن پاڻ مسجد الحرام ۾ داخل ٿيا ته بيت **الله** شريف کي ڏسي روئڻ لڳا ايتري تائين جو سندن روئڻ جو آواز بلند ٿي ويو. عرض ڪيو ويو: سڀني ماڻهن جون نظرون اوهان ڏانهن آهن، ايترو زور سان نه روئو. ارشاد فرمايائون: ڇو نه روئان شايد

www.dawateislami.net

الله تعاليٰ منهنجي روئڻ جي ڪري مون تي رحمت جي نظر فرمائي ۽ مان قيامت جي ڏينهن ان جي بارگاه ۾ ڪامياب ٿي وڃان، پوءِ پاڻ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَیْہ طواف ڪيو ۽ ”مقام ابراهيم“ وٽ نماز پڙهي ۽ جڏهن سجدي مان مٿو مٿي ڪنيائون ته اها جڳهه ڳوڙهن سان آلي هئي. (رَوضُ الرِّياحين،الحكاية الثانية والسبعون، ص۱۱۳)

اعليٰ حضرت جو حج جو سفر:

اعليٰ حضرت کي بَيتُ الله شريف ۽ حَرَمَين شَرِيفَين سان عِشق هو، انهن جو اهو واقعو به وڏو عشق وارو آهي، ٻي حج جي موقعي تي جڏهن پاڻ مَڪه مُعَظَّمَه ۾ هئا، شديد بُخار ۾ مبتلا ٿيا، هڪ تُرڪ ڊاڪٽر رمضان آفندي تمام گهٽ مِقدار ۾لوڻ ڏنو ۽ چيائين ته آبِ زمزم ۾ ملائي پي وٺو، اعليٰ حضرت هي ٻڌي خوش ٿيا، فرمائن ٿا: ڊاڪٽر صاحب دوا اها ٻڌائي جيڪا مون کي بالطبع محبوب ۽ مرغوب (طبيعت جي لحاظ کان پياري ۽ پسند) آهي، يعني زمزم شريف. منهنجي عادت آهي ته باسي پاڻي نه پيئندو آهيان ۽ جيڪڏهن پيئان ته هڪدم زُڪام ٿيندو آهي، پر زمزم جي برڪت ڏسو ته صحت ۾، مرض ۾، ڏينهن ۾، رات ۾، تازو، رکيل ڪثرت سان پاڻي پيتو، بخار جي شدّت ۾ رات جو جڏهن اک ڪلندي هئي، گرڙي ڪري زمزم پيئندو هئس، وضو کان پهريان، وضو کان پوءِ پيئندو هئس، پوڻا ٽي مهينا مَڪه مُعَظَّمَه ۾ قِيام دوران مون حساب لڳايو ته تقريباً 4 مڻ آبِ زمزم مون پيتو هوندو. (انوارِ رضا،ص382)

يہ زمزم اِس ليے ہے جس ليے اس کو پيے کوئی
اِسی زمزم ميں جنّت ہے اِسی زمزم ميں کوثر ہے

صَلُّوا عَلَی الْحَبِيب! صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

www.dawateislami.net

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! اوهان ڏٺو ته اسان جا بُزرگانِ دين جڏهن سَفرِ حج تي روانا ٿيندا هئا ته هر وَقت ذِڪرُ الله ۽ تلاوتِ قرآن ۾ مشغول رهندا هئا ۽ خوفِ خُدا جي ڪري ڳوڙها وهائيندا هئا ۽ اتان آبِ زم زم جي برڪتن سان خوب لطف اندوز ٿيندا هئا. تنهنڪري اسان کي به گهرجي ته جڏهن به حج جي سعادت نصيب ٿئي ته اهڙين حرڪتن کان پرهيز (Avoid) ڪريون جو جنهن سان پاڻ پنهنجي حج سان گڏ ٻين جي ذوق و شَوق ۾ خلل پيدا ٿئي.

صَلُّوا عَلَی الْحَبِیب! صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

8 مدني ڪمن مان هڪ مدني ڪم هفتہ وار مدني مذاڪرو

اَلْحَمْدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ تبليغِ قرآن و سنت جي عالمگير غير سياسي تحريڪ دعوت اسلامي جو مشڪبار مدني ماحول سُني صحبت فراهم ڪندو آهي. ان جي برڪت سان لکين ماڻهون گناهن ڀري زندگي کان تائب ٿي ڪري نيڪين ڀري زندگي گذاري رهيا آهن. اوهان به دعوتِ اسلامي جي مدني ماحُول سان وابسته ٿي وڃون ۽ ذيلي حلقي جي 8 مدني ڪمن ۾ حصو وٺو. ذيلي حلقي جي 8 مدني ڪمن مان هفتہ وار هڪ مدني ڪم "مدني مذاڪري" کي اول تا آخرتائين ڏسڻ به آهي. مدني مذاڪري جي ته ڇا ڳالهه آهي جو ان ۾ شيخ طريقت، امير اهلسنت دَامَتْ بَرَکَاتُهُمُ الْعَالِيَه کان ڪيل مختلف سوالات جي دلچسپ جوابات جي صورت ۾ علمِ دين حاصل ٿيندو آهي ۽ علمِ دين جي فضيلت ۾ اچي ٿو ته حضرت ابو ذر غفاري رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ فرمائن ٿا: حضور پرنور صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم مون کي ارشاد فرمايو: اي ابو ذر! (رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُ) تنهنجو هن حال ۾ صبح ڪرڻ جو تون الله عَزَّوَجَلَّ جي ڪتاب مان هڪ آيت سکي هجي، هي تنهنجي لاءِ

www.dawateislami.net

100 رڪعتون نفل پڙهڻ کان بهتر آهي ۽ تنهنجو هن حال ۾ صبح ڪرڻ جو تو علم جو هڪ باب سکيو هجي، جنهن تي عمل ڪيو وڃي يا نہ ڪيو وڃي، تہ هي تنهنجي لاءِ 1000 رڪعتون نفل پڙهڻ کان بهتر آهي. (ابن ماجه، ج.1، ص. 142، حديث 219)

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! اچو! هٿون هٿ نيت ڪريون ٿيون تہ اسان بہ هر هفتي مدني مذاڪرو ڏسڻ جي يقيني بڻائنديوسين ۽ ٻين اسلامي ڀينرن کي بہ مدني مذاڪرو ڏسڻ جي دعوت ڏينديون رهنديون سين. اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ ان جون خوب خوب برڪتون حاصل ٿينديون. اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ

صَلُّوا عَلَی الْحَبِیب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

مجلس حج و عمره

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! اَلْحَمْدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ اسان نهايت خوش نصيب آهيون جو الله عَزَّوَجَلَّ اسان کي دعوتِ اِسلامي جو مدَني ماحول عطا فرمايو، الله عَزَّوَجَلَّ جي فَضَل و ڪرم سان دعوتِ اِسلامي تبليغِ دين جي هڪ سو کان وڌيڪ شُعبن ۾ نيڪي جي دعوت جون ڌومون مچائڻ ۾ مصروف آهي، انهن شُعبن مان هڪ شُعبَو "مجلسِ حج وعُمره" بہ آهي جيڪا حج و عُمره جي لاءِ وڃڻ وارن اِسلامي ڀائرن ۽ اِسلامي ڀينرن جي باقاعده تَربِيت ڪرڻ، انهن کي بارگاهِ خُداوَندي ۽ بارگاهِ مُصطَفوِي جا آداب ۽ ضروري مسئلا سيکارڻ جي لاءِ قائم ڪئي وئي آهي. هن مجلس ۾ شامل تَربِيت يافتہ مُبَلِّغ اِسلامي ڀائر هر سال حج جي مَوسمِ بهار ۾ حاجي ڪيمپن ۾ وڃي حاجين جي تَربِيَت ڪندا آهن جڏهن تہ مُبَلِّغات اِسلامي ڀينرون حاجياڻين جون تَربِيت ڪنديون آهن. اَلْحَمْدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ هن مجلس جي تَحت حج وزيارتِ مدينہ جي لاءِ مڪي مديني وڃڻ وارن کي اميرِ اهلسنّت دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه جا تحرير ڪيل ڪتاب "رَفِيقُ الْحَرَمَين" ۽ "رَفِيقُ الْمُعْتَمِرِين" بہ تحفي طور پيش ڪيا ويندا آهن تہ جيئن الله عَزَّوَجَلَّ جي گهر جا مهمان ۽

حبيبِ خدا صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم **جا عاشق هن عِبادت کي اَحسَن طريقي سان ادا ڪرڻ ۾ ڪامياب ٿي وڃن.**

شيخِ طريقت، اميرِاهلسنّت، باني دعوتِ اِسلامي حضرت علامہ مولانا ابو بلال محمد الياس عطّار قادري رَضَوِي ضِيائي دَامَت بَرَكَاتُهُمُ العَالِيه **نيڪين جا پاڻ بہ حريص آهن ۽ اُمّتِ مسلمہ کي بہ نيڪين جي ترغيب ڏياريندا رهندا آهن، پاڻ "براءِ حج ۽ سفرِ مدينه" 19 مدني انعامات سوالن جي صورت ۾ عطا ڪيا آهن. انهن مدني انعامن کي اپنائڻ وارن کي پاڻ جيڪا دُعا ڏني آهي اها بہ ٻڌي وٺو:**

"ياربَّ المُصطفٰي! جيڪو بہ عمري شريف جي سفر ۾ انهن مدني انعامات جي مطابق پنهنجو وقت گذاري، اُن کي مرڻ وقت محبوبن ڪريمن صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم **جو جلوو ڏيکار".** اٰمِيْن بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِيْن صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! عبادت جو ذُوق وشوق برقرار رکڻ جي لاءِ حاجي هجي يا غير حاجي سيني جي لاءِ ڪجهہ مفيد مدني گل آهن. اچو! ڌيان سان ٻڌي انهن کي پنهنجي دل جي مدني گلدستي ۾ سجائڻ جي ڪوشش ڪيون ٿا،

پهريون طريقو

الله عَزَّوَجَلَّ **جي احڪامن کي ذوق و شوق سان ادا ڪرڻ، ان جي پياري حبيب** صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ **جي سُنّتن تي عمل ڪرڻ، نماز ۽ ٻي عبادات جي في الفور ادائيگي ڪرڻ جي لاءِ الله** عَزَّوَجَلَّ **۽ ان جي رسول** صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ **جي اطاعت جو ذهن ٺاهيو جو جڏهن هي ذهن (Mind) ٺهجي ويندو تہ اسان کي هر**

www.dawateislami.net

هر معاملي ۾ الله عَزَّوَجَلَّ ۽ ان جي پياري رسول جي فرمانبرداري ڪرڻي آهي ته حج هجي يا نماز، روزو هجي يا زڪوٰة ڪنهن به معاملي ۾ شرعي احڪامن جي خلاف ورزي نه ڪنداسين. اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ.

ٻيو طريقو

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! عبادت جو شوق برقرار رکڻ جي لاءِ اطاعتِ الٰهي سان گڏوگڏ پياري آقا صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جي فرمانن تي به پختو يقين رکو، بالخصوص انهن ٻن فرامينِ مصطفٰي صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ کي هميشه ذهن نشين ڪري ڇڏيو. (1) حاجي پنهنجي گهر وارن مان 400 (مُسلمانن) جي شفاعت ڪندو ۽ گناهن کان ائين نڪري ويندو جيئن ان ڏينهن جو ماءُ جي پيٽان پيدا ٿيو.
(كنزالعمال،كتاب الحج والعمرة،الفصل الاول في فضائل الحج،الجزء:٥،٣/٧،حديث: ١١٨٣٧)

(2) حج ڪريو ڇاڪاڻ ته حج گناهن کي اهڙي طرح ڌوئي ٿو جيئن پاڻي ميل کي ڌوئيندو آهي. (معجم اوسط ، من اسمه القاسم، ٣ / ٤١٦،حديث:٤٩٩٧)

ته جڏهن حاجي کي هن ڳالهه جو يقين هوندو ته حج جي برڪت سان منهنجا سمورا گناهه معاف ڪيا ويا ۽ منهنجي اعمال نامي مان گناهن جي سياهي ڌوپجي چڪي آهي ته هاڻي عبادت ڏانهن ان جو شوق ۽ ميلان پيدا ٿيندو ۽ ان جي دل گناهن کان نفرت ڪرڻ لڳندي ۽ نيڪ عملن ڏانهن راغب ٿي ويندي. اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

ٽيون طريقو

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! عبادت جو ذوق وشوق باقي رکڻ جي لاءِ نيڪ ماڻهن جي صحبت اختيار ڪرڻ به بيحد مُفيد آهي. جيڪڏهن اسان اهڙن نيڪ

www.dawateislami.net

ماڻهن جي صحبت ۾ رهنداسين جيڪي هر وقت عبادت وتلاوت، ذڪرو درود جي ڪثرت، نيڪ اجتماعات ۾ شرڪت ۽ ٻين نيڪ ڪمن ۾ رغبت رکندا هجن ته انهن ڪي ڏسي اسان جي اندر ۾ عبادت جو شوق ۽ انهن ڪمن ڪي ادا ڪرڻ جو ذوق بيدار ٿيندو ۽ اسان ۾ نيڪيون ڪرڻ ۾ ڪامياب ٿينداسين. پر سوال هي آهي ته چڱي ماحول جي سڃاڻپ ڪيئن ٿئي؟

ياد رکو ته بهترين مُعاشَري ۽ هڪ سني ماحول جي سڃاڻپ هي آهي ته جنهن جو بُنياد خوفِ خُدا، تقويٰ ۽ نيڪي ۽ پرهيزگاري تي قائم هجي، جنهن ۾ ماڻهو الله عَزَّوَجَلَّ جي رِضا جي لاءِ هڪ ٻي سان مَحَبَّت ڪن ۽ هڪ ٻي جي حقن جو خيال رکندا هجن. ان ماحول سان تعلُّق رکڻ وارا ماڻهو اعليٰ سيرت ۽ ڪردار جا مالڪ هجن جو جيڪڏهن ڪو انهن جي صُحبَت اختيار ڪري ته هو به انهن جي رنگ ۾ رنگجي وڃي. حديث شريف ۾ اسان ڪي سني دوست جي سڃاڻپ اها ٻڌائي وئي آهي جو سنو همنشين اهو آهي جو ان ڪي ڏسڻ سان توهان ڪي خدا ياد اچي، ان جي گفتگو (Conversation) سان توهان جي عمل ۾ زيادتي ٿئي ۽ ان جو عمل توهان ڪي آخرت جي ياد ڏياري.

(جامع صغير،حرف الخاء، ص۲۴۷،حديث:۴۰۶۳)

لهٰذا بالخصوص حاجين ۽ بالعموم اسان سيني ڪي گهرجي ته اسان پنهنجي دُنيا ۽ آخرت بهتر بڻائڻ جي لاءِ دُنيا جي ضَروري ڪمن مان فَراغت ڪان پوءِ خَلوَت يعني اڪيلائي اختيار ڪريون يا صِرف اهڙن سنجيده ۽ سنّتن جي پابند اسلامي ڀائرن جي صُحبت ۾ ويهون جو جن جون ڳالهيون خوفِ خدا ۽ عشقِ مصطفٰي ۾ اضافي جو سبب بڻجن، جيڪي وقتاً فوقتاً ظاهري بُرائين ۽ باطِني بيمارين جي نشاندهي ۽ انهن جي علاج جوبندو بست ڪندا رهن، اَلْحَمْدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ اهڙن نيڪ ٻانهن جي خدمت ۾ حاضِري جي سعادت ڪڏهن ته

www.dawateislami.net

بخشش جو سبب بڻجي ويندي آهي، حضرت سيدُنا يزيد بن هارون رَحۡمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَیه بيان ڪن ٿا تہ مون حضرت سيدُنا محمدبن يزيد واسِطي رَحۡمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَیه کي خواب ۾ ڏسي پڇا ڪئي:الله عَزَّوَجَلَّ اوهان سان ڪهڙو مُعامَلو فرمايو؟ پاڻ ارشاد فرمايائون: مون کي بخشيو ويو. مون چيو: ڪهڙي سبب؟ فرمايائون: هڪ ڀيري جُمُعي جي ڏينهن بعد نمازِ عصر حضرت سيدُنا ابُو عَمرو بَصري رَحۡمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَیه اسان وٽ آيا، انهن دُعا گهري تہ اسان آمين چئي، پوءِ جڏهن اسان انهن کان جدا ٿياسين تہ اسان جي مغفرت ڪئي وئي. (شَرۡحُ الصُّدُور ص٢٨٢)

مجھے بے حساب بخش دے میرے مولیٰ
تجھے واسِطہ نیک بندوں کا یاربّ (غيبت کي تباہ ڪاريان،ص٢٥٨)

اَلۡحَمۡدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ موجُوده دَور ۾ تبليغِ قرآن وسنّت جي عالمگير غير سياسي تحريڪ دعوتِ اسلامي جو مدني ماحول اسان جي لاءِ هڪ عظيم نعمت آهي. اها ڳالھ ڪنهن کان لڪيل تہ ناهي تہ دعوتِ اسلامي جي مدني ماحول جي برڪت سان سڌي راھ کان ڀٽڪيل بيشمُار ماڻهو خوفِ خُدا ۽ عشقِ مُصطفٰي جا پيڪر بڻجي ويا. دعوتِ اسلامي مُعاشري جي اِصلاح، نوجوانن جي علمي، عَمَلي ۽ اَخلاقي تَرۡبِيت (Tranning) جي لاءِ جيڪي قدم کنيا آهن اهي روزِ روشن جيان واضح آهن. توهان بہ هن مدني ماحول سان وابستہ ٿي عاشقانِ رسول جي صحبت جون برڪتون حاصل ڪريو ۽ عمل جو جذبو وڌايو.

صَلُّوا عَلَى الۡحَبِيب! صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

چوٿون طريقو

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! نيڪ عملن جو جذبو پيدا ڪرڻ جي لاءِ روزانو پنهنجو هڪ هدف بڻايو تہ مان سڀي ڏينهن ۾پنج وقتہ نمازِباجماعت جي

www.dawateislami.net

ادائيگي سان گڏ ايتري تعداد ۾ نفل عبادات جي بہ پوري ڪوشش ڪندس تہ اهڙي طرح ڪرڻ سان نيڪ عملن جي رغبت باقي رهندي. اسان جا بُزرگانِ دِين بہ روزانو نيڪ عمل ڪرڻ جو هڪ هدف بڻائيندا هئا ۽ پوءِ ان تي عمل جي ڀرپور ڪوشش ڪندا هئا جڏهن تہ هدف (Target) مڪمل ڪرڻ ڪان پوءِ بہ هي حضرات پنهنجي پاڻ ڪي عبادت ۽ رِياضت ۾ ئي مشغول رکندا هئا.

حَضرت سَيدُنا عامِر بن عبدِ قَيس رَحْمَۃُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہ پنهنجي وقت جي عابدن مان سڀ ڪان افضل هئا. اُنهن پنهنجو پاڻ تي اها ڳالهہ لازم ڪئي هئي جو مان روزانو هڪ هزار نفل پڙهندس. پوءِ اهو اِشراق ڪان وٺي عصر تائين (ڏينهن جو اڪثر حصّو) نفلن ۾ مشغول رهندا هئا پوءِ جڏهن گهر ايندا هئا تہ انهن جو پنيون ۽ پير سجيل هوندا هئا، ايتري عبادت جي باوجود پاڻ رَحْمَۃُ اللہِ تَعَالٰی عَلَیْہ جي عاجزي جو هي عالم هو جو پنهنجي نفس کي مخاطب ڪري چوندا هئا: ”اي بُرائين تي اُڀارڻ وارا نفس! تُون عبادت جي لاءِ پيدا ڪيو ويو آهين، خدا عَزَّوَجَلَّ جو قسم ! مان ايترا نيڪ عمل ڪندس جو تو کي گهڙي ڪن لاءِ بہ سڪون ميسر نہ ٿيندو ۽ تُون بستر ڪان بلڪل پري رهندين، مان تو کي هر وَقت مصروفِ عمل رکندس. (عيون الحکايات، الحکاية السادسة والسبعون، ص۹۷)

مری زِندگی بس تِری بندگی میں
ہی اے کاش گزرے سدا یا الٰہی

صَلُّوا عَلَی الْحَبِیب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

زندگي جو ڀروسو ناهي!

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! يقيناً زندگي جو ڪو ڀروسو ناهي تہ ساهہ جي اها لڙي خبر ناهي ڪڏهن ٽٽي وڃي ڪڙجي وڃي،خدانخواستہ اسان کي گناهن

ڪان توبہ جو وَقت بہ نہ ملي سگهي ۽ اسان جي آخرت برباد ٿي وڃي،الله تبارڪ وتعاليٰ اسان کي بُري موت کان بچائي، خاتمو بالخير ايمان تي عافيت سان گڏ نصيب ٿئي، اسان کي پنهنجي آخرت بهتر بڻائڻ جي لاءِ روزانو ڪجھ نہ ڪجھ نيڪ عمل ڪرڻ جو هدف بڻائڻ گهرجي تہ جيئن نيڪ عملن تي استقامت حاصل ٿي سگهي. ان جو آسان طريقو هي آهي تہ سنين سنين نيتن سان مدني انعامات تي عمل ۽ روزانو فڪرِ مدينہ ڪندي مدني انعامات جو رسالو پريو.

اَلحَمدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ مدني انعامات روزانو نيڪيون ڪمائڻ جو اهو عظيم مدني نسخو آهي جو جنهن جي ذريعي صبح کان وٺي رات سمهڻ تائين نيڪيون ڪرڻ جا ڪافي موقعا ملن ٿا، مثال طور صداءِ مدينہ لڳائڻ يعني صبح نمازِ فجر کان پهريان مُسلمانن کي نماز جي لاءِ جڳائڻ، فجر کان پوءِ مدني حلقي ۾ 3 آيتون ترجمي ۽ تفسير ساڻ تلاوت ڪرڻ يا ٻڌڻ، اشراق ۽ چاشت جا نفل پڙهڻ، پنج ئي نمازون باجماعت پهرين صف ۾ تڪبيرِ اُوليٰ سان ادا ڪرڻ، نمازِ پنجگانہ کان پوءِ ۽ سمهڻ وقت گهٽ مان گهٽ هڪ هڪ ڀيرو آيۃُ الْڪرسي، سوره اِخلاص ۽ تسبيحِ فاطمہ پڙهڻ، رات ۾ سوره مُلڪ پڙهڻ يا ٻڌڻ، مدني درس (درسِ فيضانِ سُنّت وغيره) ڏيڻ يا ٻڌڻ جي سعادت ماڻڻ، عشاء جي نماز کان بعد يا ڪنهن بہ مناسب وقت مدرسة المدينہ (بالغان) ۾ پڙهڻ يا پڙهائڻ. هفتيوار سُنّتن ڀري اجتماع ۽ مدني مذاڪري ۾ شرڪت ۽ مدني دوره جي علاوه ٻين ڪيئي مدني انعامات تي عمل جي ذريعي ثواب جو تمام گهڻو خزانو حاصل ڪري سگهجي ٿو.

الله عَزَّوَجَلَّ اسان کي اخلاص ۽ استقامت سان عبادت ۽ تلاوت جي سعادت نصيب فرمائي.

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

www.dawateislami.net

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! هر عاشقِ صادِق جي اها تمنا هوندي آهي تہ ڪاش ان جو نڪاڻو ئي مدينہ طيبہ بڻجي وڃي، اتي زندگي جا باقي ڏينهن گذرن، ۽ حضور صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جي قدمن ۾ ئي جيئڻ ۽ مرڻ نصيب ٿئي، انهن خوش نصيبن ۾ هڪ **سيدي قُطبِ مدينہ ضياءُ الدّين احمد مدني** رَحۡمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيه بہ آهن، اچو! سندن سيرتِ مبارڪ بابت مختصر ٻڌون ٿا.

سيدي قطبِ مدينہ جو مختصر تعارف

حُضُورسيدي قطبِ مدينہرَحۡمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيه جو نالو **ضِياءُالدين احمد** آهي، پاڻ فرمائن ٿا تہ منهنجو پيدائشي نالو "**احمد مختار**" آهي، منهنجي ڏاڏي حضرت شيخ قُطبُ الدين قادري رَحۡمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيه بعد ۾ منهنجو نالو ''**ضِياءُ الدّين**'' رکيو هو، پاڻ سومر جي ڏينهن ربيعُ الاوّل 1294ھ ۾ بمقام قصبہ ڪلاس والا، ضلعي سيالڪوٽ (دعوتِ اسلامي جي مدني ماحول ۾ سيالڪوٽ کي ضياء الدين رَحۡمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيه جي نسبت سان "ضياءڪوٽ" چون ٿا) ۾ پيدا ٿيا. (سيدي ضياء الدين احمد القادري، ۱/۱۶۴ملخصاً بتقدم وتاخر)

ابتدائي تعليم!

پاڻ رَحۡمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيه اِبتِدائي تعليم پنهنجي ڏاڏي سائين وٽان حاصِل ڪئي، پوءِ ضِياء ڪوٽ (سيالڪوٽ) جي مشهور عالِم و عارِف حَضرت علّامہ مَولانا محمد حُسَين نقشبندي رَحۡمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيه وٽ پڙهيا، ان ڪان پوءِ مرڪزُ الاَولياء (لاهور) ويا ۽ اتي جي وڏن وڏن عالم سڳورن وٽان تعليم حاصل ڪرڻ ڪان پوءِ مشهور محدّث ۽ عالِمِ دين حضرتِ علّامہ وصي احمد مُحَدّثِ سُورتي رَحۡمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيه جي درس ۾ شامل ٿي ويا ۽ تقريباً چار (4) سالن تائين انهن وٽان تعليم حاصِل ڪرڻ جو سلسلو جاري رهيو. (سيدي ضياء الدين احمد القادري، ۱/ ۱۶۷ملخصاً)

وصالِ پُرملال ۽ تدفين:

پاڻ رَحۡمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيه 1327ھ جو بغدادِ معليٰ ڪان مدينہ منوره حاضر ٿيا ۽ تقريباً

www.dawateislami.net

75سال پاڻ رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَيْه کي اتي قيام جو شرف مليو ۽ 60 ڀيرا حج جي سعادت نصيب ٿي. (سيدي قطبِ مدينه ص٨، انوارِقطب مدينه، ص307) ايستائين جو 4 ذوالحجة الحرام 1401ھ بمطابق 81-10-2 جمعي جي ڏينهن مسجد النبوي الشريف عَلٰی صَاحِبِهَاالصَّلٰوةُ وَ السَّلَام جي مؤذن "اللّٰه اکبر اللّٰه اکبر" چيو ۽ سيدي قطبِ مدينہ رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَيْه کلمو شريف پڙهيو ۽ پاڻ رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَيْه جو روح قفسِ عنصري (خاڪي جسم) مان پرواز ڪري ويو. بعدِ غُسل شريف ڪفن وڇائي سرِ اقدس جي هيٺ سرڪارِ مدينہ صَلَّي اللّٰه تَعَالٰي عَلَيه وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جي حجره مَقصُوره شريف جي خاڪ مُبارَڪ رکي وئي، سرڪارِ انور صَلَّي اللّٰه تَعَالٰي عَلَيه وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جي قبرِ انور جو غسّالہ شريف ۽ مُختلِف تبرڪات رکيا ويا. پوءِ ڪفن شريف بند ڪيو ويو. بعدِ نمازِ عصر دُرُود وسلام ۽ قصيده برده شريف جي گونج ۾ جنازو مُبارَڪ کنيو ويو. سيدي قطبِ مدينہ رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَيْه کي جنت البقيع ۾ سيدة النسا فاطمة الزهرا رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهَا جي مزارِ پر اَنوار کان صرف ٻن گزن جي فاصلي تي سپردِ خاڪ ڪيو ويو. (سيدي قطبِ مدينه، ص١٧) اللّٰه عَزَّوَجَلَّ جي انهن تي رحمت ٿئي ۽ انهن جي صدقي اسان جي بي حساب مغفرت ٿئي. اٰمِيْن بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِيْن صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

صَلُّوا عَلَی الْحَبِيب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

عشره ذُوالْحِجَّةِ الْحَرَام جون فضيلتون:

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! اَلْحَمْدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ نيڪيون ڪمائڻ جو هڪ بهترين موقعو اچي ويو آهي، جي ها! ذُوالْحِجَّةِ الْحَرَام جو بابرڪت مهينو شروع ٿي چڪو آهي. هن مبارڪ مهيني جي برڪتن جي ڇا ڳالھ ڪجي جو احاديثِ مُبارَڪ جي مطابِق ذُوالْحِجَّةِالْحَرَام جو پهريون عَشره رَمَضانُ المُبارَڪ کان بعد سڀني ڏينهن کان افضل آهي. اچو! نيڪين جو حرص پيدا ڪرڻ ۽

www.dawateislami.net

پنهنجي پاڻ کي عبادت ۾ مشغول رکڻ جي لاءِ ذُوالْحِجَّةِ الْحَرَام جي ابتدائي 10 ڏينهن جي فضيلتن تي مشتمل 4 فرمانِ مُصطَفٰي صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ ٻڌو ۽ خوش ٿيو،

1. ارشاد فرمايائون: الله عَزَّوَجَلَّ جي ويجهو حج جي انهن 10 ڏينهن کان افضل ۽ پسنديده ڪو ڏينهن نہ آهي تنهنڪري انهن ڏينهن ۾ تهليل (لَآاِلٰه اِلَّااللهُ) ۽ تڪبير (اَللهُ اَکبَرُ) جي ڪثرت ڪريو." ڇوتہ اهي تهليل، تڪبير ۽ ذِڪرُ الله جا ڏينهن آهن. (شعب الايمان ،باب في الصيام، فصل تخصيص ايام العشر۔۔۔الخ،ج۳، ص۳۵۶ ،حديث:۳۷۵۸)

2. ارشاد فرمايائون: الله عَزَّوَجَلَّ کي عَشَرَه ذُوالْحجَّه کان وڌيڪ ڪنهن ڏينهن ۾ پنهنجي عِبادت ڪرڻ پسنديده ناهي، ان جي هر ڏينهن جو روزو هڪ سال جي روزن ۽ هر رات جو قِيام شبِ قَدر جي برابر آهي. (ترمذي ج ۲ص ۱۹۲ حديث ۷۵۸)

3. ارشاد فرمايائون: مون کي الله عَزَّوَجَلَّ تي گُمان آهي تہ عَرَفہ (يعني 9 ذوالحجَّة الحرام) جو روزو هڪ سال اڳ ۽ هڪ سال بعد جي گُناهن کي مِٽائيندو آهي. (مُسلم ص۵۹۰حديث۱۹۶)

4. ارشاد فرمايائون: عَرَفہ (يعني 9 ذوالحجَّة الحرام) جو روزو هزار روزن جي برابر آهي. (شُعَبُ الايمان ج۳ ص۳۵۷حديث۳۷۶۴) پر حج ڪرڻ واري تي جيڪو عَرَفات ۾ آهي ان کي عَرَفہ(يعني 9 ذوالحجَّةِ الحرام) جي ڏينهن روزو مڪروه آهي، جيئن

حضرت سَيدُنا اِبنِ خُزَيمہ رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنۡه حضرتِ سَيدُنا ابوهريره رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنۡه کان راوي آهن تہ حُضُورپُر نُور،شافِعِ يومُ النُّشُور صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جن عَرَفہ جي

www.dawateislami.net

ڏينهن (يعني 9 ذوالحجَّةِ الحرام جي ڏينهن حاجي کي) عَرفات ۾ روزو رکڻ کان مَنع فرمايو. (ابن خُزیمه،۲۹۲/۳،حديث :۲۱۰۱)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! اسان "حج جون فضيلتون" ٻڌيون. مثال طور ♣ حج ڪرڻ وارو پنهنجي گهر وارن مان 400 جي شفاعت ڪندو. ♣ حج ڪرڻ وارن جا گناهه بخشيا ويندا آهن. ♣ حج ڪرڻ واري کي رب عَزَّوَجَلَّ ۽ ان جي پياري رسول صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جي رِضا نصيب ٿيندي آهي. ♣ حج ڪرڻ وارو جيڪڏهن واٽ ۾ مري وڃي، ان جي لاءِ قيامت تائين حج جو ثواب لکيو ويندو آهي. ♣ حاجي جي لاءِ ڪيتري عظيم خوشخبري آهي جو جنهن بيتُ الله جو حج ڪيو يا عُمرو ڪيو ته هو الله عَزَّوَجَلَّ جي ذِمّہ ڪرم تي آهي، لٰهذا جيڪڏهن هو مري ويو ته الله تعاليٰ ان کي جنَّت ۾ داخل ڪندو ۽ جيڪڏهن هو (سلامتي سان) پنهنجي گهر ڏانهن موٽي آيو ته اجر ۽ غنيمت سان موٽندو. ♣ جيڪو حاجي، غازي يا عُمرو ڪرڻ وارو ٿي نڪتو پوءِ واٽ ۾ ئي فوت ٿي ويو، ته الله تعاليٰ ان جي لاءِ به قيامت تائين غازي، حاجي ۽ عُمرو ڪرڻ واري جو ثواب لکندو آهي. ♣ جيڪو ان راهه ۾ حج يا عمري جي لاءِ نڪتو ۽ مري ويو ان جي پيشي نه ٿيندي، نه ئي حساب ٿيندو ۽ ان کي چيو ويندو ته"**جنَّت ۾ داخل ٿي وڃ**".

الله عَزَّوَجَلَّ اسان کي به بار بار **حج بيت الله** جي سعادت نصيب فرمائي، حَرَمَينِ طَيِّبَين جي باادب حاضري نصيب ٿئي، جيڪو خوش نصيب هن سال حج جي سعادت حاصل ڪري رهيا آهن، الله تبارڪ وتعاليٰ انهن جو **خرچ ڪرڻ، انهن جو سفرڪرڻ ۽ انهن جو حج** پنهنجي پاڪ بارگاهه ۾ قبول فرمائي.

اٰمِيْن بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِيْن صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ

www.dawateislami.net

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو !بيان کي ختم ڪندي سنّت جي فضيلت ۽ ڪجھ سنّتون ۽ آداب بيان ڪرڻ جي سعادت حاصل ڪيان ٿو، تاجدار رسالت، شهنشاهِ نُبُوَّت، مصطفيٰ جانِ رحمت صَلَّي اللّٰهُ تَعَالٰي عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جو فرمان جنّت نشان آهي: جنهن منهنجي سنّت سان محبت ڪئي ان مون سان محبت ڪئي۽ جنهن مون سان محبت ڪئي اهو جنّت ۾ مون سان گڏ هوندو. (1)

ڪاش !نیکی کی دعوت میں دوں جا بجا سنّتیں عام کرتا رہوں جا بجا

عمامو ٻڌڻ جون سُنتون ۽ آداب

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! يقيناً نبي ڪريم،رؤف رحيم صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جي سنّتن تي پابندي سان عمل ڪرڻ سان اسان پنهنجي زندگي جي اخلاقي، روحاني ۽ معاشي بلڪ هر معاملي ۾ بلند ۽ بالا مقام حاصل ڪري سگهون ٿا ڇوتہ پاڻ سڳورن صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جون پياريون پياريون سنّتون، ۽سندن جو اندازِ زندگي تمام مسلمانن جي لاءِ نجات ۽ بخشش جو سبب آهي. انهن پيارين سُنّتن مان هڪ سنت عمامو شريف ٻڌڻ بہ آهي، جي ها! اسان جي پياري آقامديني واري مصطفٰي صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جي نهايت ئي پياري سنّت آهي. اچو عمامي شريف جون ڪجھ سنتون ۽ آداب ٻڌڻ جي سعادت حاصل ڪيون ٿا. ❀حضور صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جن فرمايو: عماما عرب جا تاج آهن عمامو ٻڌو توهان جي بُردباري (قوتِ برداشت) ۾ اضافو ٿيندو ۽ جيڪو عمامو ٻڌندو ان جي لاءِ هر وَر تي هڪ نيڪي عطا ٿيندي آهي ۽ جڏهن (ٻيهر پائڻ جي ارادي سان) لاهي تہ هر پيچ کولڻ تي هڪ گناهہ مٽايو ويندو.(2) ❀عمامو شريف ٻڌڻ سنن زوائد(يعني سنّتِ غير مُؤَڪده) مان آهي ۽ سننِ زوائد جو حڪم مستحب وارو

---

[1]...مشكاة الصابيح،كتاب الايمان،باب الاعتصام بالكتاب والسنة،٩٧/١،حديث:١٧٥

2... كنز العمال ، كتاب المعيشة...الخ،فرع فى العمائم،الجز :١٥، ١٣٣/٨، حديث:٤١١٣٨

www.dawateislami.net

هوندو آهي. لهٰذا عمامو ٻڌڻ وارو ثواب جو حقدار آهي ۽ نہ ٻڌي تہ گنهگار ناهي. البت عاشقن جي لاءِ ايترو ئي ڪافي آهي تہ هي اسان جي پياري آقا صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جي سنّتِ مبارڪ آهي.[3] ❀ عمامي ۾ سنت هي آهي تہ اڍائي گز کان گهٽ نہ هجي ۽ نہ ڇهہ گز کان وڌيڪ، ۽ ان جي بندش گنبذ نما هجي.[4] عمامي جي ويڪر نصف هٿ تائين هئڻ گهرجي يا ان کان ڪجهہ گهٽ يا وڌيڪ، هن گهٽ وڌ ۾ ڪو حرج ناهي.[5] ❀عمامو ٻڌڻ ۾ بين سنّتن جو بہ اِلتِزام ڪيو وڃي جيئن ساڄي پاسي کان شروع ڪرڻ، بسم الله پڙهڻ، لباس جي دعا پڙهڻ ۽ عمامي جي متعلقہ سنّتن مثلاً شملو ڇڏڻ ۽ ست هٿ يا ان جي برابر هئڻ ❀ مسجد ۾ هجون يا گهر ۾ هر هنڌ عمامو شريف بيهي ڪري ٻڌڻ گهرجي، بلاعذرِ شرعي ويهي عمامو نہ ٻڌڻ گهرجي ڇوتہ عمامو ويهي ٻڌڻ ۾ نقصان ئي نقصان آهي. جيئن حديث ۾ آهي: جنهن ويهي ڪري عمامو ٻڌو يا بيهي ڪري شلوار پاتي تہ الله عَزَّوَجَلَّ ان کي اهڙي مصيبت ۾ مبتلا ڪندو جنهن جي ڪا دوا ناهي.[6] ❀سرڪار مدينہ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ فرمائن ٿا منهنجي اُمت هميشہ فِطرت تي رهندي جيستائين هي ٽوپين تي عمامو ٻڌندا.[7]

اگر سُنّتیں سیکھنے کا ہے جذبہ تم آجاؤ دے گا سکھا مَدَنی ماحول
تُو داڑھی بڑھا لے عمامہ سجا لے نہیں ہے یہ ہرگز بُرا مَدَنی ماحول

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

3... عمامہ کے فضائل،ص۴۹

4... فتاویٰ رضویہ، ۱۸۶/۲۲

5... کشف الالتباس...الخ،ذکر عمامہ ، ص۳۸

6... کشف الالتباس...الخ، ذکر شملہ، ص ۳۹

7... كنز العمال،كتاب المعيشة...الخ،فرع فی العمائم، الجز :۱۵، ۱۳۳/۸، حديث: ۴۱۱۴۰

www.dawateislami.net